

Kaj se lahko Slovenci naučimo od Škotov?

Carmen Hladnik Prosenec

Pretirane varčnosti oziroma skoposti? Ne! Naučimo se lahko tega, da z dobro voljo in zagnanostjo lahko civilna iniciativa naredi kaj dobrega za skupnost.

V začetku oktobra 2013 (od 7. do 13. oktobra) sem se imela priliko vključiti v 10 člansko »energetsko skupino«, ki se je odpravila na 7 dnevno mednarodno izmenjavo za odrasle na Škotsko. Tovrstno mednarodno izobraževanje je potekalo v okviru programa Leonardo da Vinci. Naslov projekta je bil Energetsko svetovalni servis. Pošiljajoča organizacija je bila Vitra Cerknica, organizacija prejemnica pa nevladna organizacija ARCH na Škotskem, ki promovira učenje in razvoj naravne in kulturne dediščine med Škotsko in drugimi evropskimi državami. Skupino smo sestavljali energetski svetovalci, učitelji, inženirji, novinarji – večinoma sodelavci projekta Nacionalna energetska pot (<http://nep.vitra.si/?novice=1>). Cilj obiska je bilo spoznavanje: škotskih aktivnosti na področju obnovljivih virov energije, ciljev njihove energetske politike v smeri čim večje izrabe obnovljivih virov energije, implementacije te politike v praksi, prizadevanja za ohranjanje okolja in vzpostavitev mednarodnega sodelovanja.

Od vsega videnega, je največji vtis name naredil obisk vetrne farme (to je polja vetrnic za proizvodnjo električne energije) v kraju Neilstone.

Neilstone leži na hribčku 16 km jugozahodno od Glasgowa. 200 let je bil center bombažne industrije na Škotskem. Zadnjo predilnico so zaprli leta 1990. Od takrat dalje je kraj nazadoval. Srečujejo se z nezaposlenostjo, nizkim dohodkom in tudi zdravstvenimi problemi. Kraj je sedaj bolj kot ne spalno naselje za Glasgow. Mestece ima okrog 5000 prebivalcev.

Skupnost je ustanovila Neistone Community Trust – to je dobrodelno in prostovoljno organizacijo. Ta organizacija pospešuje, podpira in izvaja aktivnosti, ki spodbujajo regeneracijo Neistona.

Organizacijo kontrolira lokalno prebivalstvo, njen namen pa je, da odgovarja na potrebe skupnosti in da deluje v dobro celotne skupnosti Neilstona. Njeni člani so vsi lokalni prebivalci. Vsak član letno vplača en funt v skupno blagajno.

V bližini Neilstona je polje okrog 150 vetrnic, katerih lastnik je elektro-energetsko podjetje. Podjetje plačuje skupnosti majhno odškodnino, ker so jim »pokvarili izgled krajine«. Od vsake proizvedene MWh električne energije, dobi skupnost nekaj centov. Letno se nabere od tri do pet tisoč funtov, ki jih porabijo za delovanje in razvoj skupnosti.

	Na Škotskem na stotine vetrnic		Škotsko – slovenska skupina med ogledom vetrnega polja
	Otroška risbica s poimenovanjem ene od vetrnic		Pogled na rotor

V začetku leta 2009 so prišli na idejo, da bi postavili svojo vetrno farmo. Sredi leta 2009 so o tem obvestili vsa gospodinjstva in stopili v akcijo.

Za postavitev vetrnic je bilo zelo primerno degradirano zemljišče, katerega lastnica je bila neka kmečka vdova. Predstavniki skupnosti so ji svetovali, naj si najame odvetnika (ker je to pač posel) in se z njo pogodili za najem zemljišča. S firmo Carbon Free Developments, ki se ukvarja tudi s postavitvijo vetrnic in njihovim priklopom v omrežje, so sklenili joint venture sporazum. Ta firma je potem skrbela za vse tehnične in tudi finančne rešitve. To partnerstvo z omejeno odgovornostjo je prvo take vrste na Škotskem.

Marca 2012 so z banko podpisali pogodbo o najemu 15,6 mio funtov kredita in konec leta 2012 vetrnice že priklopili v omrežje. Vmes jim je seveda uspelo pridobiti vsa potrebna dovoljenja. Vsak član skupnosti ima pri poslu enak delež.

Postavili so 4 velike vetrne turbine, visoke po 110 m, ki imajo skupaj 10 MW moči. Proizvedejo približno dvakrat toliko električne energije, kot jo porabi Neilstone. Električno oddajajo v omrežje. Življenjska doba vetrnic je več kot 25 let. V prvih 10 letih bodo odplačali kredit, nato pa bodo milijoni funtov od prodane elektrike prispevali k razvoju lokalne skupnosti. Računajo, da bo teh milijonov, ki bodo ostali v skupnosti najmanj 10.

Po izjavi Pauline Gallacher, ene od prostovoljk, ki dela za Neilstone Development Trust, so vsi v skupnosti zadovoljni. Sedaj jih ne moti, če piha veter, saj jim takrat funti kapljajo v skupno blagajno. Vsi dihalo s temi vetrnicami. Otroci v šoli so zbrali predloge za imena. Vsako od vetrnic so poimenovali in ji narisali risbico. Vdova prejema rento v obliki najemnine in uživa v toplih krajih.

Napisano nam da misliti. V Sloveniji je trajala muka, da smo postavili prvo veliko vetrnico več kot 10 let. Pa še sedaj se sosedje prve velike slovenske vetrnice pritožujejo, da jih njihov zvok moti?!? Verjetno jim investitor ni ponudil kakšne »odškodnine«. Predel, kjer je v Zasavju možno postaviti vetrne turbine (in so ga ornitologi »požegnali«) je tudi območje Knezdol – Mrzlica.

Imamo tudi mi dobre zglede? Imamo, le nekoliko manjši, oziroma finančno lažji so: Občina Vranksko (glej <http://nep.vitra.si/ukrep.php?id=522>) in Občina Zagorje (glej <http://nep.vitra.si/ukrep.php?id=517>). Obe imata postavljene sončne elektrarne, od katerih imata obe občini (in občani) korist. Imamo pa tudi slovenske inovatorje, ki se trudijo vzpostaviti proizvodnjo vetrnih generatorjev (glej: <http://nep.vitra.si/ukrep.php?id=515&fid=3056#fid>).

	<p>Vznožje vetrnice</p>		<p>Neilstone</p>
	<p>Avtorica članka pred eno od vetrnic</p>		<p>Marsikje tipična podoba Škotske</p>